

Bodembeheerplan 2007-2012 gemeente Helmond

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Helmond op 30-10-2007 (besluitnr. 0756202)

Bodembeheerplan 2007-2012

gemeente Helmond

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Helmond op 30-10-2007
(besluitnr. 0756202)

in opdracht van	Gemeente Helmond
Opgesteld door	SRE Milieudienst, afdeling Helmond
Auteur	W. Vlamings en R. Toebak
Projectnummer	438550
Datum	9 oktober 2007
Status	Definitief

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	4
Samenvatting	5
1. Inleiding	6
1.1. Aanleiding en doel	6
1.2. De gemeente Helmond	6
1.3. Het bodembeheerplan	7
1.4. Meer achtergrond bij Actief Bodembeheer de Kempen	8
1.5. Reikwijdte en geldigheidsduur	9
2. Wet- en regelgeving	10
2.1. Het Rijk	10
2.1.1. Wetgeving van het Rijk	10
2.1.2. Beleid van het Rijk	12
2.2. De provincie	14
2.2.1. Provinciale wetgeving	14
2.2.2. Provinciaal beleid	14
2.3. De gemeente	15
2.3.1. Gemeentelijk beleid	15
3. Duurzaam bodembeheer	16
3.1. Beschrijving duurzaam bodembeheer	16
3.2. Locale bodemverontreiniging	16
3.3. Diffuse bodemkwaliteit	16
3.4. Duurzaam bodembeheer in de gemeente Helmond	17
3.5. Milieuhygiënische risico's	18
4. Grondstromenbeleid	19
4.1. Toepassing van grond als bodem	19
4.2. Doel van de bodemkwaliteitskaart	19
4.3. Doel van het grondstromenbeleid	19
4.4. Bodemkwaliteit per deelgebied	19
4.5. Samenvatting resultaten bodemkwaliteit gemeente Helmond	21
5. Hergebruik van grond als bodem	22
5.1. Algemeen	22
5.2. Voorwaarden	22
5.3. Voorwaarden bij hergebruik van grond als bodem	23
5.3.1. Toepassen in bijzondere gebieden	23
5.3.2. Herkomst toe te passen grond	24
5.3.3. Toe te passen grond uit andere gemeentes	24
5.3.4. Vergelijkbare kwaliteit	24
5.4. Zonebeheer	25
5.4.1. Grond afkomstig van onverdachte locaties	25
5.4.2. Grond afkomstig van verdachte locaties	25
5.4.3. Grondverzet concreet	25
6. Procedures	30
6.1. Melding	30

6.2. Algemene eisen	30
6.3. Kleine partijen/vrijstelling meldingsplicht	30
6.4. Lokale verontreinigingssituaties	31
7. Procedures, organisatie en handhaving	33
7.1. Taken en verantwoordelijkheden	33
7.2. Handhaving	33
7.2.1. Repressieve handhaving	33
7.3. Communicatie	33
8. Verklarende woordenlijst	35
Literatuurlijst	39

Voorwoord

Dit bodembeheerplan is een actualisatie van het bodembeheerplan van de gemeente Helmond, kenmerk 87963, vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders op 16 januari 2001. Aanleiding voor de actualisatie is de wettelijke plicht hiertoe en het beschikbaar komen van nieuwe bodemdata.

In dit bodembeheerplan wordt het grondstromenbeleid van de gemeente Helmond vastgelegd. Het ontgraven van grond en elders opnieuw gebruiken van de ontgraven grond is via landelijke wet- en regelgeving strak gereguleerd. Als een gemeente geen bodembeheerplan en bodemkwaliteitskaart heeft opgesteld is het grondstromenbeleid vastgelegd in het Bouwstoffenbesluit. Er gelden dan regels die er voor zorgen dat het opnieuw toepassen van ontgraven grond ernstig belemmerd wordt. Zodanig zelfs dat in veel gevallen gekozen wordt voor het gebruiken van primaire grond omdat dat eenvoudiger en goedkoper is. Eén van de doelstellingen van het Bouwstoffenbesluit, het bevorderen van hergebruik van secundaire grondstoffen en daarmee het beperken van de inzet van primaire grondstoffen, wordt daardoor in de praktijk niet gehaald.

Beschikt een gemeente wel over een bodembeheerplan in combinatie met een bodemkwaliteitskaart dan gelden er een aantal vrijstellingen van de regels van het Bouwstoffenbesluit. Dit is vastgelegd in de Vrijstellingsregeling grondverzet. Hiermee wordt bereikt dat het voor toepassers van secundaire grond eenvoudiger en aantrekkelijker wordt om ontgraven grond ook daadwerkelijk opnieuw toe te passen in plaats van te kiezen voor de inzet van primaire grond.

Naast landelijke wet- en regelgeving kan lokaal ook gebiedsgericht beleid ontwikkeld worden over hergebruik van grond. In dit bodembeheerplan wordt daarbij aangesloten.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Helmond heeft de SRE Milieudienst een bodembeheerplan opgesteld. In dit bodembeheerplan wordt beschreven onder welke voorwaarden (licht verontreinigde) grond als bodem hergebruikt kan worden. Dit is beschreven voor grond die vrijkomt binnen de gemeente en voor grond die elders ontgraven is.

Bij dit bodembeheerplan hoort een bestuurlijk vastgestelde bodemkwaliteitkaart. Op basis van de resultaten van in de loop der jaren uitgevoerde bodemonderzoeken is de gemeente Helmond onderverdeeld in vier homogene deelgebieden voor de bovengrond en drie deelgebieden voor de ondergrond. Van deze deelgebieden is de achtergrondkwaliteit vastgesteld, deze mag bij toepassing van hergebruikgrond uiteraard niet significant verslechteren. De achtergrondkwaliteit van de ontvangende bodem zegt daarom ook iets over de minimaal benodigde kwaliteit van de op te brengen grond.

Afhankelijk van het deelgebied waar de grond vrijkomt, worden eisen gesteld aan het onderzoek naar de kwaliteit van de te hergebruiken grond. Soms volstaat een historisch onderzoek conform NVN 5725, bijvoorbeeld omdat het gaat om een gebied dat relatief schoon is. In andere gevallen is een partijkeuring conform de NEN 5740 of het Bouwstoffenbesluit noodzakelijk. Of vrijkomende grond inderdaad toegepast kan worden blijkt vervolgens uit een vergelijking met de kwaliteit van de onderliggende bodem.

Grond afkomstig uit een andere gemeente of grond afkomstig van een erkende grondbank, dient altijd gekeurd te zijn door middel van een partijkeuring in het kader van het bouwstoffenbesluit.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en doel

In opdracht van de gemeente Helmond zijn het gemeentelijke bodembeheerplan en de bodemkwaliteitskaart door de SRE Milieudienst geactualiseerd. Periodieke actualisatie is verplicht voor bodemkwaliteitskaarten die zijn opgesteld in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet. Verder werd het oude bodembeheersplan als gecompliceerd ervaren en besloeg de oude bodemkwaliteitskaart niet het totale grondgebied van de gemeente Helmond.

De doelstelling van het bodembeheerplan is het vastleggen van de gemeentelijke randvoorwaarden en mogelijkheden voor het hergebruik van verontreinigde grond als bodem. Uitgangspunten hierbij zijn:

1. het stand-still principe gebaseerd op een bodemkwaliteitskaart waarop de gemiddelde bodemkwaliteit van bepaalde gebieden van Helmond is vastgelegd; gebieden mogen niet vuiler worden dan ze al zijn;
2. de gebruiksfunctie van de bodem; de kwaliteit van de bodem moet in ieder geval voldoende zijn voor het beoogde gebruik.

Het bodembeheerplan en de bodemkwaliteitskaart worden vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Helmond. Bij het opstellen is gebruik gemaakt van de Blauwdruk bodembeheerplan voor Brabantse gemeenten¹.

1.2. De gemeente Helmond

Het totale grondgebied van de gemeente Helmond beslaat een oppervlakte van circa 5.500 hectare. Circa 27% van de totale oppervlakte betreft bosgebied en natuurlijke terreinen. 31% is in gebruik als agrarisch gebied, 25% van het grondgebied is in gebruik als woongebied en 8% wordt gebruikt voor bedrijvigheid. Op 1 januari 2006 woonden er 85.691 mensen.

Helmond is omstreeks 1200 ontstaan nabij een doorwaadbare plaats in de Aa. De oostzijde van deze doorwaadbare plaats (het huidige stadscentrum, tot aan Zuidende) en de westzijde rondom de huidige Steenweg, was al in 1820 volledig bebouwd. Vanuit deze kern heeft tot 1890 lintbebouwing plaatsgevonden, vooral langs de Heistraat, de Molenstraat en de Mierloseweg. Vanaf 1890 tot 1925 is de wijk rondom de Heistraat verder ontwikkeld. Tevens is in die periode de bebouwing rond de Mierloseweg en ten noorden van de Steenweg verder uitgebreid. In de periode van 1925 tot aan 1945 is de stad aan alle zijden gelijkmatig gegroeid. Na 1945 tot 1980 is Helmond vooral aan de oostzijde uitgebreid. In de jaren tachtig zijn twee wijken, Rijpelberg en Brouwhuis, aan de oostzijde van de stad gebouwd. De wijk Brouwhuis is rond een kleine oude kern gebouwd, deze kern is in het begin van de twintigste eeuw ontstaan. In de jaren negentig is aan de noordoostzijde van de stad de wijk Dierdonk gebouwd. De start van de bouwwerkzaamheden in de wijk Brandevoort heeft eind jaren negentig plaatsgevonden. De werkzaamheden zullen tot ca. 2017 in beslag nemen.

Stiphout is aan het eind van de negentiende eeuw ontstaan en is langs de dorpsstraat en de Gerwenseweg tot 1925 uitgebreid. In de jaren negentig is Stiphout aan de noord- en zuidzijde uitgebreid.

De kern Mierlo-Hout is in de middeleeuwen ontstaan, waarna de nederzetting langs de Hoofdstraat in de richting van Mierlo is uitgebreid. Mierlo-Hout is voornamelijk na de oorlog ontwikkeld.

Van oudsher is vooral de textielindustrie in Helmond sterk vertegenwoordigd. Pas na 1860 is de metaalindustrie tot ontwikkeling gekomen. Deze industrieën waren geconcentreerd op de oevers van de Zuid-Willemsvaart ten noorden van de spoorlijn. Pas na 1925 is de industrie uitgebreid tot buiten de kanaalzone, sinds die tijd is industrieterrein Hoogeind ten zuiden van de spoorlijn ontwikkeld. Vanaf begin jaren negentig is het industrieterrein B.Z.O.B. aan de zuidoostzijde van Helmond in ontwikkeling.

Het feit dat Helmond op laaggelegen veengronden is gebouwd heeft er toe geleid dat door de eeuwen heen veel bodemvreemd materiaal is gebruikt als versteviging- cq. ophogingslaag. In feite is (zeker de binnenstad van) Helmond één grote ophoging. Verder is het laaggelegen beekdal van de Aa in de bebouwde kom opgehoogd met puinhoudende grond. Ook is in de loop der jaren de Aa in de binnenstad van Helmond diverse malen verlegd. Het is niet bekend met welke materialen de dempingen zijn uitgevoerd maar vermoedelijk is er veel afval en puin gebruikt.

De hierboven geschetste ontstaansgeschiedenis van Helmond is ook terug te zien in de bodemkwaliteitskaart. Over het algemeen is overal binnen het grondgebied van Helmond sprake van licht verontreinigde grond. In gebieden waar van oudsher industrie is gevestigd en in de woonwijken die voor 1980 zijn ontstaan bestaat de grootste kans op het aantreffen van verontreinigingen. Dit uit zich in het feit dat in deze gebieden matig tot sterk verhoogde achtergrondgehalten aan verontreinigende stoffen worden aangetroffen. Alleen in de jongere woon- en industriegebieden en in het buitengebied komen slechts licht verhoogde achtergrondgehalten voor.

1.3. Het bodembeheerplan

Ruimte is een kostbaar goed. Als gevolg daarvan is er sprake van een maatschappelijke druk op de beschikbare grond als 'drager' van de ruimte. Het is daarom de taak van de gemeente om op een efficiënte manier gebruik te maken van de nog beschikbare grond in de gemeente. In hoofdstuk 3 van dit bodembeheerplan is de visie van de gemeente met betrekking tot het beheer en de bescherming van de bodem uitgewerkt.

Op sommige plaatsen moeten saneringsmaatregelen worden genomen om de bodemkwaliteit te verbeteren zodat deze weer geschikt wordt voor een bepaald gebruik. Saneringsmaatregelen worden zoveel mogelijk afgestemd op het beoogde gebruik (maatwerkoplossingen).

De gemeente stelt deze maatregelen en uitgangspunten centraal bij de uitvoering van haar bodemtaken en kiest daarmee voor een duurzaam beheer van de bodem.

Grondstoffen, waaronder ook schone grond, worden steeds schaarser. Het is daarom belangrijk dat het winnen van grond als primaire grondstof zo veel mogelijk wordt teruggedrongen. Grond die vrijkomt bij bijvoorbeeld bouwprojecten is echter niet altijd schoon en toepassen van deze grond als

bodem is niet zonder meer mogelijk. In hoofdstuk 4 van dit bodembeheerplan is het grondstromenbeleid beschreven en zijn voorwaarden opgenomen waaronder het toepassen van licht verontreinigde grond als bodem wel mogelijk is.

Bij het realiseren van bouwprojecten is vaak extra grond nodig, bijvoorbeeld voor het aanvullen van bouwputten, het ophogen van te laag gelegen percelen of het realiseren van een geluidswal. Schone grond wordt dan ook steeds schaarser en duurder en het is dus belangrijk om efficiënt met grond om te gaan. Tegenover het feit dat vaak grond nodig is, komt bij tal van activiteiten echter ook grond vrij, zoals bij het realiseren van bouwplannen of het aanbrengen of vernieuwen van de infrastructuur. Deze grond zou kunnen worden gebruikt om de vraag naar grond op te lossen. Vaak is de grond die vrijkomt binnen de gemeente echter niet schoon. Daarom moet het toepassen van de vrijkomende grond op een zodanige wijze gebeuren dat verspreiding van verontreinigingen wordt voorkomen. Verontreinigde grond die toegepast wordt in een werk (bijv. een geluidswal) dient zodanig toegepast te worden dat deze terug genomen kan worden op het moment dat het werk zijn nut verliest en afgebroken wordt. Als grond echter wordt toegepast als bodem, bijvoorbeeld bij het aanvullen van een bouwput of het ophogen van een terrein, hoeft van terugnemen geen sprake te zijn. Door middel van de Vrijstellingsregeling grondverzet is het mogelijk gemaakt licht verontreinigde grond onder bepaalde voorwaarden als bodem toe te passen. De licht verontreinigde grond mag dan alleen worden toegepast als daarmee de ontvangende bodem niet in kwaliteit achteruit gaat (stand still principe).

Om grond als bodem te kunnen toepassen dient, conform de Vrijstellingsregeling grondverzet, voor het toepassingsgebied een bodemkwaliteitskaart en een bodembeheerplan te zijn vastgesteld. In het bodembeheerplan moet worden vastgelegd op welke wijze invulling wordt gegeven aan de Vrijstellingsregeling. De term 'bodembeheerplan' zoals gebruikt in de Vrijstellingsregeling is in het voorliggende document breder geïnterpreteerd dan sec voor het toepassen van verontreinigde grond als bodem.

1.4. Meer achtergrond bij Actief Bodembeheer de Kempen

Aan het einde van de negentiende eeuw vestigde zich in de Nederlandse en Belgische Kempen een aantal zinkfabrieken. De fabrieken maakten gebruik van het proces thermische raffinage om het zware metaal zink uit erts te winnen. Dit leidde tot:

1. een grote uitstoot van verontreinigende stoffen via de schoorsteen. De stoffen belandden op de bodem tot in een wijde omgeving. Dit wordt gekarakteriseerd als de **diffuse problematiek**;
2. In een gebied van 350 km² kan het gehalte aan cadmium in de bovengrond hierdoor hoger dan 1,0 mg/kg grond zijn, vooral in stedelijke gebieden;
3. lozing van verontreinigd afvalwater op nabijgelegen riviertjes. Het verontreinigde oppervlaktewater resulteerde in verontreinigde waterbodems en transport van verontreinigd sediment stroomafwaarts. Dit is gekarakteriseerd als de **waterbodempromatiek**. Na overstromingen in de winter bleef verontreinigd slib achter op de oevergronden. Hierdoor is 980 ha grond verontreinigd;
4. een grote hoeveelheid zinkassen. Zinkassen zijn afvalstoffen (categorie gevaarlijk afval) uit de voormalige zinkovens. Deze werden grotendeels op de fabrieksterreinen opgeslagen, maar ook toegepast als verharding van naar schatting circa 1.000 kilometer wegen en circa 1.500 erven

in Zuidoost-Brabant en Midden Limburg. Dit is gekarakteriseerd als de **zinkassenproblematiek**.

Het zinkerts bevatte behalve zink ook andere stoffen, waarvan vooral cadmium, arseen, lood en koper van belang zijn. De stoffen die op de bodem zijn neergeslagen en de zinkassen logen uit zodra zij in contact komen met passerend regenwater. Daardoor zijn doorgaans ook de onderliggende bodem en het grondwater verontreinigd. De hier geschetste verontreiniging ging in Nederland door tot 1973. Op dat moment schakelde het bedrijf over op een ander proces (elektrolyse) om zink te winnen.

1.5. Reikwijdte en geldigheidsduur

Onderhavig bodembeheerplan is vastgesteld voor het gehele grondgebied van de gemeente Helmond.

Hoofdstuk 3 van het bodembeheerplan, duurzaam bodembeheer, is van toepassing bij het opstellen van bestemmingsplannen en bij planontwikkeling binnen de gemeente.

Hoofdstuk 4 van het bodembeheerplan, het grondstromenbeleid, is alleen van toepassing op hergebruik van licht verontreinigde grond als bodem in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet.

Het grondstromenbeleid, is alleen van toepassing op hergebruik van licht verontreinigde grond als bodem in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet. Hergebruik van schone grond, tijdelijk uitnemen en weer terugplaatsen van grond, toepassen van grond in een werk en toepassen van ernstig verontreinigde grond vallen niet onder de werkingsfeer van dit grondstromenbeleid.

Het bodembeheerplan is getoetst aan het Europese, landelijk, provinciaal en gemeentelijke beleid en aan wet- en regelgeving op het gebied van bodembeheer. Indien deze regelgeving wordt aangepast, zal het bodembeheerplan zo nodig worden geactualiseerd.

Het grondstromenbeleid en de bijbehorende bodemkwaliteitskaart zullen in ieder geval geactualiseerd worden vijf jaar na inwerkingtreding.

2. Wet- en regelgeving

2.1. Het Rijk

2.1.1. Wetgeving van het Rijk

Wet bodembescherming²

De Wet bodembescherming (Wbb) is de centrale wet die zich richt op de bescherming van de bodem tegen verontreiniging en andere vormen van aantasting. De bodem is, in de Wbb, het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen. Op grond van de Wbb is iedereen die op of in de bodem handelingen verricht en die weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat die handelingen de bodem verontreinigen of aantasten, verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd om die verontreiniging of aantasting te voorkomen. De Wbb is een raamwet en de wettelijke basis voor het opstellen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) die de bescherming van de bodem concreet handen en voeten geven.

Indien de verontreiniging voor 1987 is ontstaan, moet degene die de bodem wil saneren dan wel handelingen wil verrichten als gevolg waarvan de verontreiniging van de bodem wordt verminderd of verplaatst hiervan melding doen bij het college van burgemeester en wethouders van Helmond. Bij deze melding moet dan een bodemonderzoek toegevoegd worden en eventueel een saneringsplan. Burgemeester en wethouders moeten dan op grond van het bodemonderzoek een uitspraak doen over de ernst en spoedeisendheid van het geval van bodemverontreiniging. Als er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging moeten burgemeester en wethouders tevens instemmen met het saneringsplan.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Helmond is het bevoegde gezag voor het Bouwstoffenbesluit. Sinds 2002 zijn zij ook het bevoegde gezag geworden in het kader van de Wet bodembescherming.

Wet milieubeheer

In de Wet milieubeheer is geregeld dat de provincie verplicht is een verordening ter bescherming van het milieu vast te stellen. In deze wet is geregeld dat het provinciale bestuur o.a. bevoegd is milieubeschermingsgebieden aan te wijzen en regels op te stellen met betrekking tot transport van afvalstoffen. In paragraaf 2.2.2 wordt hier verder op ingegaan.

Transport van verontreinigde grond

Bij Algemene Maatregel van Bestuur op grond van de Wet milieubeheer zijn regels gesteld aan de afgifte, de ontvangst en het vervoer van alle afval incl. verontreinigde grond. Deze AMvB staat bekend onder de naam Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen³.

Indien grond wordt afgevoerd naar een grondreiniger, stortplaats of grondbank dient de partij grond vergezeld te gaan van een begeleidingsbrief met afvalstroomnummer. De genoemde meldingsplichtige inrichtingen kunnen afvalstroomnummers afgeven en moeten de verplichte

meldingen doen aan het LMA (Landelijk Meldpunt Afvalstoffen). De provincie is belast met handhaving en op deze manier nauw betrokken bij het hele proces van afvaltransport en meldingen.

Daarnaast bestaat er een reguliere begeleidingsbrief en bestaat er een regeling 'repeterende vrachten'. Van de regeling 'repeterende vrachten' mag gebruik gemaakt worden als er sprake is van meerdere transporten van uitsluitend bouwstoffen als bedoeld in het Bouwstoffenbesluit.

Indien sprake is van meerdere transporten van uitsluitend bouwstoffen als bedoeld in het Bouwstoffenbesluit, afkomstig van één locatie naar één bestemming kan worden volstaan met één begeleidingsbrief p r werkweek, waarbij in de vrije ruimte van of in een bijlage bij de begeleidingsbrief het aantal en de tijdstippen van de transporten zijn vastgelegd. Dit geldt per auto met hetzelfde kenteken.

Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterbescherming⁴

Per 1 juli 1999 is het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming (hierna Bouwstoffenbesluit) volledig in werking. Het Bouwstoffenbesluit is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) onder de Wet bodembescherming, de Wet verontreiniging oppervlaktewateren en de Woningwet. Het Bouwstoffenbesluit biedt de mogelijkheid om vrijkomende grond toe te passen in werken (verontreinigde grond) of als bodem (schone grond). Hierbij dient de grond te voldoen aan de samenstellings- en immissiewaarden van het Bouwstoffenbesluit.

In het Bouwstoffenbesluit worden vier typen grond onderscheiden, namelijk:

1. schone grond (onbeperkt toepasbaar in werken of in de bodem);
2. categorie 1-grond (verontreinigde grond die ongeïsoleerd maar wel terugneembaar kan worden toegepast in een werk);
3. categorie 2-grond (grond die kan worden toegepast in een werk, mits zodanig geïsoleerd dat geen uitloging van verontreinigingen naar de ondergrond en/of het grondwater plaats kan vinden);
4. grond verboden als bouwstof (grond die gereinigd moet worden voordat hergebruik mogelijk is; indien reinigen niet mogelijk is, dient de grond gestort te worden).

Een werk is een bouwwerk, grondwerk, wegebouwkundig of een waterbouwkundig werk.

Om stagnatie van maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij grond wordt toegepast, te voorkomen is een ministeriële vrijstellingsregeling vastgesteld:

Vrijstellingsregeling grondverzet⁵

In de landelijke nota 'Grond Grondig Bekeken⁶' is het beleidskader bepaald voor het omgaan met verontreinigde grond in het kader van Actief Bodembeheer. Een van de belangrijkste elementen van de nota is de invulling van de mogelijkheid voor hergebruik van licht verontreinigde grond als bodem, naast de mogelijkheid voor hergebruik van licht verontreinigde grond in het kader van het Bouwstoffenbesluit. Het Bouwstoffenbesluit zelf sluit toepassen van verontreinigde grond als bodem uit. Hierdoor zou stagnatie optreden van projecten waar verontreinigde grond wordt verzet. Om dit tegen te gaan is sinds 1 juli 1999 de Vrijstellingsregeling grondverzet in werking getreden. De regeling heeft tot doel het gebruik van licht verontreinigde grond als bodem mogelijk te maken door het gebruik vrij te stellen van enkele voorschriften uit het Bouwstoffenbesluit. Het gaat daarbij onder andere om

de verplichtingen de grond niet met de bodem te vermengen en te zijner tijd de grond weer te verwijderen.

Vrijstelling wordt verleend indien:

1. voor het ontvangende gebied een bodemkwaliteitskaart met bijbehorend grondstromenbeleid is vastgesteld;
2. de grond die wordt toegepast van vergelijkbare of betere kwaliteit is dan de kwaliteit van de ontvangende bodem;
3. gebruik niet leidt tot risico voor de functie van de betreffende bodem;
4. de eigenaar of erfpachter van de bodem waarop de grond wordt toegepast, het gebruik meldt aan burgemeester en wethouders van de gemeente.

Het beoordelen van de afzonderlijke activiteiten waarbij verontreinigde grond wordt hergebruikt als bodem is een taak van de gemeente. De gemeente is dus bevoegd de Vrijstellingsregeling grondverzet toe te passen. Daarvoor dient de gemeente wel in het bezit te zijn van een vastgestelde bodemkwaliteitskaart met bijbehorend grondstromenbeleid waaraan de toe te passen grond wordt getoetst.

De bodemkwaliteitskaart en het bijbehorende grondstromenbeleid dienen opgesteld te worden conform de Interim-richtlijn 'Opstellen en toepassen bodemkwaliteitskaarten in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet'⁷.

Wijziging van het Bouwstoffenbesluit

In 2008 treedt waarschijnlijk het Besluit bodemkwaliteit in werking. Met dit besluit vervalt het Bouwstoffenbesluit voor het toepassen van grond en bagger. In het Besluit bodemkwaliteit worden grote delen van het Bouwstoffenbesluit opgenomen, waaronder de mogelijkheid grond toe te passen op basis van een bodembeheerplan met bodemkwaliteitskaart. De exacte tekst van het Besluit bodemkwaliteit is op het moment dat onderliggend bodembeheerplan is geschreven nog niet bekend. Wel is bekend dat bodembeheerplannen welke zijn vastgesteld voor het in werking treden van het Besluit bodemkwaliteit geldig blijven. Tevens is bekend dat het Besluit bodemkwaliteit een grovere indeling in bodemkwaliteitszone's hanteert dan volgens de huidige vrijstellingsregeling grondverzet noodzakelijk is.

2.1.2. Beleid van het Rijk

Nationaal Milieubeleidsplan 3 (NMP-3):

In het NMP-3 zijn, met betrekking tot bodemverontreiniging, de volgende doelstellingen opgenomen:

1. op 1 januari 2005 bestaat er een landsdekkend beeld van alle voorkomende en potentiële bodemverontreinigingen;
2. op 1 januari 2030 zijn alle bestaande gevallen van ernstige bodemverontreiniging gesaneerd, dan wel beheerst.

Beleidsvernieuwing bodemsanering:

In juni 1997 heeft het kabinet gekozen voor een andere aanpak van bodemverontreiniging. Om geld te sparen en stagnatie van ruimtelijke ontwikkeling te voorkomen heeft men gekozen voor

functiegericht en kosteneffectief saneren. Dit betekent dat het landelijke beleid met betrekking tot saneringsdoelstellingen veranderd is (BEleidsVERnieuwing bodemsanering, BEVER). Bij het vaststellen van een saneringsdoelstelling wordt niet meer uitgegaan van 'schoon tenzij', maar van de gebruiksfunctie van het te saneren terrein. Dit beleid is vastgelegd in de gewijzigde Wet bodembescherming die op 1 januari 2006 inwerking is getreden. In de Circulaire bodemsanering⁸ zijn bodemgebruikswaarden (BGW) opgenomen die als saneringsdoelstelling gebruikt kunnen worden. Daarnaast wordt bodemverontreiniging in een steeds vroeger stadium ingebed in planvorming zodat veel kosteneffectiever gesaneerd kan worden.

Ruimtelijk beleid

Het rijksbeleid staat in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. In deze nota en in het provinciale Streekplan wordt extra aandacht besteed aan de onderste laag. Met de onderste laag wordt bedoeld het bodem- en watersysteem en daarmee samenhangend de landschapswaarden.

Bodemkwaliteit speelt ook een rol in de ruimtelijk plannen van het project voor de revitalisering van het landelijke gebied.

Beleidsbrief bodem⁹

Op 24 december 2003 heeft de Staatssecretaris van VROM, mede namens de Minister van LNV en de Staatssecretaris van V&W de Tweede Kamer geïnformeerd over de vernieuwing van het bodembeleid. De vernieuwing laat zich als volgt samenvatten:

1. bodembeleid gaat zich richten op een bewuster en meer duurzaam gebruik van de bodem. De (gebruiks)waarde van de bodem moet behouden blijven. De gebruiker van de bodem heeft het recht de bodem te benutten maar ook de plicht zorgvuldig met de bodem om te gaan en met belangen van derden. Maatschappelijke partijen krijgen in hun rol als gebruiker van de bodem meer eigen verantwoordelijkheid. Decentrale overheden moeten bij ruimtelijke ordening, inrichting en beheer bewuster met de toestand van de bodem omgaan en beslissingen over het gebruik van bovengrondse en ondergrondse ruimte baseren op een beoordeling van de effecten van bodemgebruik. Duurzaam bodemgebruik wordt bevorderd bij ruimtelijke ordening en –inrichting, in de landbouw, het natuurbeheer en het waterbeheer;
2. de (gebruiks)waarde van de bodem heeft een economische, sociale en een ecologische dimensie. Het ecologisch functioneren zal worden beoordeeld op basis van chemische, fysische en biologische parameters. De bodem wordt niet langer beschouwd als een statisch compartiment maar als een dynamisch ecosysteem. Het vermogen van de bodem om nu en in de toekomst zo goed mogelijk maatschappelijke diensten te leveren is vertrekpunt;
3. bij beheer van bodemverontreiniging worden de beleidskaders vereenvoudigd en consistent gemaakt. De regelgeving wordt daardoor vereenvoudigd. Decentrale overheden krijgen meer ruimte voor het realiseren van gebiedsgerichte oplossingen en dragen verantwoordelijkheid voor een transparante besluitvorming en borging van de kwaliteit van de uitvoering. Niet langer het rijk, maar decentrale overheden stellen eisen aan de bodemkwaliteit. Zij formuleren gebiedsgericht bodemkwaliteitsambities op basis van de aanwezige bodemkwaliteit, de gewenste bodemkwaliteit vanwege het bodemgebruik en het daarmee samenhangende grondverzet of de baggeropgave. De gemeente doet dat voor de landbodem, de waterkwaliteitsbeheerder voor de waterbodem. De bodemkwaliteitsambities worden vastgelegd in een bodembeheerplan of gemeentelijke verordening. Daarmee zijn inspraak en democratische controle gegarandeerd;

4. de intensiteit van bodembeheer wordt eenduidiger gekoppeld aan de risico's op ontstaan van verontreiniging, op blootstelling aan of verspreiding van verontreiniging;
5. de kennisinfrastructuur wordt versterkt, de uitvoeringspraktijk wordt met kennis en competentieversterking ondersteund;
6. informatie over kwaliteit en gebruik van de bodem wordt beschikbaar voor de decentrale overheid; toegankelijkheid van deze gegevens wordt bevorderd. Ook burgers en bedrijven krijgen beter en gemakkelijker toegang tot betrouwbare bodeminformatie.

Met de Beleidsbrief bodem is de datum waarop alle bestaande gevallen van ernstige bodemverontreiniging gesaneerd, dan wel beheert moeten zijn verschoven van 1 januari 2023 naar 1 januari 2030.

2.2. De provincie

2.2.1. Provinciale wetgeving

Grondwaterbeschermingsgebieden

In de Provinciale Milieuverordening (PMV)¹⁰ zijn grondwaterbeschermingsgebieden aangewezen. In deze gebieden geldt strenger beleid ten aanzien van grondverzet en zijn regels gesteld voor de activiteiten in deze zones die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen. In Helmond liggen de Bakelse bossen, delen van de wijken Dierdonk, Brouwhuis, Rijpelberg en Helmond-Oost en een deel van Lieshout (Stiphoutse bossen) in een grondwaterbeschermingsgebied.

2.2.2. Provinciaal beleid

Ruimtelijk beleid

In het streekplan¹¹ staan de hoofdlijnen van de ruimtelijke ontwikkeling op lange termijn (tot 2020) zoals die nagestreefd worden voor de provincie Noord-Brabant. Het plan gaat uit van de lagenbenadering wat aan de orde komt in het volgende hoofdstuk. Het plan is de toetssteen bij de goedkeuring van gemeentelijke en regionale ruimtelijke plannen en grondslag voor het geven van aanwijzingen.

Actief Bodembeheer de Kempen

Het project Actief Bodembeheer de Kempen (ABdK) is een gezamenlijk initiatief van de Provincies Noord-Brabant en Limburg, het Ministerie van VROM, 45 gemeenten uit het betreffende gebied, het Waterschap de Dommel, het Waterschap Peel en Maasvallei en het Zuiveringschap Limburg.

Het project streeft naar een maatschappelijk geaccepteerde vorm van duurzaam beheer van de bodemverontreiniging in de Kempen. Deze vervuiling vindt haar oorsprong eind 19^e eeuw: bij het productieproces van een aantal zinkfabrieken in de streek kwamen gedurende decennia grote hoeveelheden verontreinigde stoffen in de lucht, het water en de bodem. Het project Actief Bodembeheer de Kempen zal de komende jaren een groot aantal werkzaamheden ontplooiën, variërend van beleidsontwikkeling tot concrete saneringsmaatregelen. Hiertoe is een projectorganisatie opgezet, waarin alle partijen participeren. Bij het projectbureau zullen in de nabije toekomst nadere inzichten over mengen en opbrengen van grond afkomstig uit de Kempen verkregen worden. Voor gemeenten gelegen in de Kempen kan hierover informatie bij het projectbureau

verkregen worden, zodat deze informatie meegenomen kan worden bij het opstellen van regels voor het hergebruik van grond.

De stuurgroep Actief Bodembeheer de Kempen heeft tijdens haar vergadering van 14 april 2003 het standpunt ingenomen, dat in de situatie van De Kempen, de saneringskosten bij de verwijdering van zinkassen én de verontreinigde grond tot een kwaliteit in overeenstemming met bodemgebruikswaarde-II, tot maximaal 60% voor cofinanciering in aanmerking komen. Indien door de eigenaar een verdergaande saneringsdoelstelling, bijvoorbeeld tot een kwaliteit in overeenstemming met bodemgebruikswaarde-I, wordt gewenst, is de stuurgroep van mening dat de meerkosten hiervoor voor eigen rekening komen.

Het Raamplan Actief Bodembeheer de Kempen¹² stelt onder andere dat zinkassen als belangrijke bron van verspreiding zoveel als mogelijk verwijderd dienen te worden. Echter met de verwijdering van de zinkassen alléén, is het bodemvraagstuk in de Kempen niet opgelost. Door uitloging en/of als gevolg van grondverzet blijkt doorgaans een véél groter bodemvolume ernstig verontreinigd te zijn met zware metalen. De aanpak daarvan gaat uit van een functiegerichte en kosteneffectieve sanering. De bodemgebruikswaarde geldt daarbij als terugsaneerwaarde.

In de Regeling uniforme saneringen¹³ zijn voor het projectgebied de Kempen gebiedsgerichte bodemgebruikswaarden vastgesteld. De bodemgebruikswaarde “wonen en intensief gebruikt (openbaar) groen” is verbijzonderd in het gebruik als moestuin en als siertuin. In de gewijzigde regeling is de functie industrie en bedrijfsterreinen toegevoegd. De verbijzondering van deze functie geldt binnen het projectgebied alleen voor de stoffen arseen, cadmium, koper, lood en zink.

2.3. De gemeente

2.3.1. Gemeentelijk beleid

In het Bodembeleid van vijf Brabantse bevoegd gezag (B-5) gemeenten en de provincie Noord-Brabant¹⁴ zijn de verschillende toetsingkaders en beleidsuitgangspunten opgenomen met betrekking tot het doen van onderzoeken en het uitvoeren van bodemsaneringen.

3. Duurzaam bodembeheer

3.1. Beschrijving duurzaam bodembeheer

Onder duurzaam bodembeheer verstaat de gemeente Helmond een zodanige kwaliteit en beheer van de bodem dat daardoor geen belemmeringen bestaan voor het huidige en toekomstige gebruik. Een goede afstemming tussen het grondgebruik en de aanwezige bodemeigenschappen en bodemkwaliteit is de basis van duurzaam bodembeheer. Toepassing van duurzaam bodembeheer wordt vereenvoudigd door in een vroegtijdig stadium bodemaspecten te betrekken bij plannen voor ruimtelijke ordening. Daardoor is het mogelijk om de bodemkwaliteit, naast economische en sociaal culturele aspecten, een rol te laten spelen bij het afwegingsproces om een bepaald gebied op een bepaalde manier in te richten.

3.2. Locale bodemverontreiniging

Het grondgebied van de gemeente Helmond bevat locaties van allerlei aard waar (mogelijk) sprake is van bodemverontreinigingen. Deze locaties kenmerken zich door het feit dat de verontreiniging veroorzaakt wordt door een aanwijsbare bron. De gegevens op basis waarvan deze locaties geselecteerd zijn berusten voornamelijk op historisch onderzoek, bij een deel van de locaties zijn al meer gegevens bekend. De beschikbare bodemgegevens van de locaties zijn opgenomen in de bodeminformatiesystemen Globis en Nazca. Ook zijn de locaties opgenomen in de Landsdekkend Beeldtabel die in 2004 is opgesteld. Deze tabel wordt door VROM gebruikt voor het bepalen van de totale werkvoorraad bodemsanering.

De aanwezigheid van bodemverontreiniging, maar ook van bijvoorbeeld gesloten stortplaatsen in het landelijke gebied kan knelpunten opleveren bij een maximale benutting van de beschikbare ruimte en bij de herinrichting van gebieden. De kansen en knelpunten met betrekking tot het hergebruiken van de locaties van gesloten stortplaatsen in de provincie Noord-Brabant zijn beschreven in de nota 'Hergebruik van Stortplaatsen'¹⁵. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in het stedelijke gebied kunnen knelpunten ontstaan door de aanwezigheid van bodemverontreiniging, waardoor bepaalde gebieden, zonder saneringsmaatregelen niet geschikt zijn voor woningbouw of een andere gevoelige bestemming.

3.3. Diffuse bodemkwaliteit

Gebieden met diffuse bodemverontreiniging onderscheiden zich van lokale bodemverontreiniging doordat de verontreiniging niet veroorzaakt wordt door een geïsoleerde bron maar door diffuse bronnen (ophogingen, dempingen, uitstoot door verkeer en industrie etc.) Door jaren van menselijk handelen is de bodem binnen een groter gebied in gelijke mate verontreinigd geraakt. De diffuse bodemkwaliteit is vastgelegd op de bodemkwaliteitskaart.

In het rapport 'Bodemkwaliteitskaart gemeente Helmond' is beschreven hoe de bodemkwaliteitskaart tot stand is gekomen. In dit bodembeheerplan zijn enkel de resultaten opgenomen. De bodemkwaliteitskaart is ingedeeld in de volgende bodemkwaliteitszones:

- B1: industrie voor 1967
 - B2: woningen voor 1945
 - B3: woningen voor 1980
 - B4: woningen na 1980, industrie na 1967 en overig landelijk gebied.
- B = bovengrond
-
- O1: industrie voor 1967
 - O2: woningen voor 1945
 - O3: veengronden, woningen voor 1980 en overig landelijk gebied.
- O = ondergrond

Uit de bodemkwaliteitskaart blijkt dat in geen enkel deelgebied sprake is van schone grond. Over het algemeen is overal binnen het grondgebied van Helmond sprake van licht verontreinigde grond. In gebieden waar van oudsher industrie is gevestigd en in de woonwijken die voor 1980 zijn ontstaan is daarnaast sprake van een grote kans op het aantreffen van sterke verontreinigingen. Dit uit zich in het feit dat in deze gebieden matig tot sterk verhoogde achtergrondgehalten aan verontreinigende stoffen worden aangetroffen. Alleen in de jongere woon- en industriegebieden en in het buitengebied komen slechts licht verhoogde achtergrondgehalten voor.

3.4. Duurzaam bodembeheer in de gemeente Helmond

Al in een vroegtijdig stadium betreft de gemeente Helmond de kwaliteit van de bodem als een van de aspecten bij het opstellen en ontwikkelen van ruimtelijke plannen. Zodra de schetscontouren op papier staan wordt door middel van een historisch onderzoek nagegaan of er mogelijk problemen zijn te verwachten met betrekking tot bodemverontreiniging.

Indien er onderzoek uitgevoerd wordt dan dient vastgesteld worden of er geen gehalten worden aangetroffen die hoger zijn dan de achtergrondwaarden. In dat geval vormt de kwaliteit van de bodem geen belemmering voor de plannen. Grondverzet kan dan plaats vinden conform het grondstromenbeleid zoals verderop verwoord in dit bodembeheersplan.

Als er wel een verontreiniging wordt aangetroffen wordt een nader onderzoek uitgevoerd om na te gaan of het om een geval van ernstige bodemverontreiniging gaat. De achtergrondwaarden komen in dat geval in de plaats van de streefwaarden om de verontreiniging in te kaderen. Als het niet gaat om een ernstig geval van bodemverontreiniging vindt verder grondverzet plaats conform het grondstromenbeleid.

Als het wel gaat om een geval van ernstige bodemverontreiniging dan moet er voorafgaande aan de realisering van de plannen een bodemsanering plaatsvinden. De Wet bodembescherming is in dat geval het kader voor de aanpak van de verontreiniging. De verontreiniging wordt functioneel gesaneerd.

De gemeente Helmond betreft in een vroeg stadium de bodemkwaliteit als een van de aspecten bij het opstellen en ontwikkelen van ruimtelijke plannen.
Als tijdens de uitvoering van een onderzoek een verontreiniging wordt aangetroffen dan wordt een nader onderzoek uitgevoerd om na te gaan of het om een geval van ernstige bodemverontreiniging gaat. De achtergrondwaarden komen in dat geval in de plaats van de streefwaarden om de verontreiniging in te kaderen.

3.5. Milieuhygiënische risico's

Als er een sanering heeft plaatsgevonden van een geval van ernstige bodemverontreiniging dan dient de achtergrondwaarde als terugsaneerwaarde aangehouden te worden.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben in 2007 besloten om de achtergrondwaarden bij verwijderen van zinkassen in het kader van Actief Bodembeheer de Kempen gebiedsspecifiek te verbijzonderen volgens onderstaande tabel¹⁶.

Tabel. Vastgestelde terugsaneerwaarde ABdK bij standaardbodem

Functie/gebruik	gebruikswaarde (in mg/kgds) voor standaardbodem				
	Zink	Cadmium	Lood	Koper	Arseen
Wonen met siertuin	720	12	276	190	55
Wonen met moestuin	720	3.7 #	85	190	55

De gebruikswaarde voor cadmium bij de functie wonen met moestuin zal nog worden geëvalueerd in samenhang met de resultaten van het lopende onderzoek naar de moestuinen. Indien een verdere bijstelling noodzakelijk zou blijken, zal dit alsnog ter besluitvorming worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

De gemeente Helmond sluit zich aan bij de bovengenoemde verbijzondering betreffende zinkassen op plaatsen waar sprake is van zinkassen.

Inherent aan de keuze voor functiegericht en kosteneffectief saneren betekent dit dat een bepaalde mate van restverontreiniging wordt achtergelaten waarvoor in beginsel nazorg geldt. Dit betekent enerzijds dat door verandering van de gebruiksfunctie op een locatie een nieuwe risicobeoordeling noodzakelijk kan zijn. Met het oog hierop wordt in de saneringsbeschikking voorzien in een meldingsplicht hieromtrent aan het bevoegde gezag. Anderzijds betekent dit dat bij toekomstig grondverzet op de locatie (licht)verontreinigde grond kan vrijkomen voor toepassing elders (in onze gemeente). Reden dat wij de locatie ook na sanering blijven registreren op onze bodemkwaliteitkaart als verdachte locatie (zie ons grondstromenbeleid).

4. Grondstromenbeleid

4.1. Toepassing van grond als bodem

Op grond van de Vrijstellingsregeling grondverzet is het onder voorwaarden mogelijk om licht verontreinigde grond als bodem her te gebruiken. Eén voorwaarde is dat de gemeente beschikt over een door burgemeester en wethouders vastgestelde bodemkwaliteitkaart met bijbehorend bodembeheerplan.

4.2. Doel van de bodemkwaliteitkaart

Doel van de bodemkwaliteitkaart is het vastleggen van de diffuse bodemkwaliteit binnen de gemeente. De bodemkwaliteit wordt gebiedsgericht vastgelegd door middel van onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van de gemeente en statistische bewerking van de meetgegevens binnen een kwaliteitsgebied (zone). De op deze wijze vastgelegde gebiedsgerichte kwaliteit kan voor twee doeleinden worden gebruikt:

1. het opstellen van grondstromenbeleid;
2. het vaststellen van de achtergrondwaarde per zone.

4.3. Doel van het grondstromenbeleid

De doelstelling van het grondstromenbeleid is het vastleggen van de gemeentelijke randvoorwaarden en mogelijkheden voor het hergebruik van licht verontreinigde grond als bodem. Uitgangspunten hierbij zijn:

1. stand still principe: de gebieden mogen niet vuiler worden dan ze al zijn;2. gebruiksfunctie van de bodem: de kwaliteit van de bodem moet voldoende zijn voor het beoogde gebruik.

4.4. Bodemkwaliteit per deelgebied

De gebiedseigen bodemkwaliteit van een zone wordt gekarakteriseerd door twee statistische parameters: het 90-percentiel (P90) en het 95-percentiel (P95) van de aangetroffen concentraties (zie kader Statistische analyse). Met behulp van het 90-percentiel wordt de achtergrondgehalte bepaald. De 90-percentiel wordt tevens gebruikt om te bepalen of de toe te passen grond van vergelijkbare of betere kwaliteit is dan de ontvangende bodem. Met het 95-percentiel wordt bepaald of grond die vrijkomt uit een bepaalde zone op basis van een historisch onderzoek in dezelfde of in een andere zone mag worden toegepast of dat voor de vrijkomende grond een partijkeuring noodzakelijk is voor de kritische stoffen. Kritische stoffen zijn stoffen waarvan het 95-percentiel van de aangetroffen concentraties in een zone het gemSW (gemiddelde Samenstellingswaarde 1 en 2 Bouwstoffenbesluit) overschrijdt. De toetsing van het 95-percentiel aan het gemSW heeft vergaande gevolgen voor het reguleren van hergebruik van grond als bodem. In de 'Interim-richtlijn Bodemkwaliteitkaarten' wordt gesteld dat:

1. indien in een zone de P95 voor één of meer stoffen hoger is dan het gemSW (kritische parameters) dan moet bij hergebruik in een andere zone altijd de kwaliteit van een partij

- vrijkomende grond worden onderzocht ongeacht of er sprake is van een historisch verdachte locatie. De achterliggende gedachte hiervan is dat de kans dat er sterk verontreinigde grond in een dergelijke zone vrijkomt te hoog wordt geacht wanneer de P95 hoger is dan het gemSW. Bij hergebruik in dezelfde zone hoeft geen partijkeuring te worden uitgevoerd (natuurlijk op voorwaarde dat de grond afkomstig is van een onverdachte locatie);
2. op grond uit zones waar de 95-percentielwaarde voor alle stoffen lager is dan de gemSW hoeft geen partijkeuring te worden uitgevoerd, op voorwaarde dat de grond afkomstig is van een onverdachte locatie;
 3. een zone waarbinnen te weinig gegevens bekend zijn of waarbinnen de spreiding tussen de gegevens zodanig is dat niet met voldoende nauwkeurigheid een gebiedseigen bodemkwaliteit kan worden vastgesteld, ('witte zone') mag niet worden meegenomen in de bodemkwaliteitskaart. Uit de bodemkwaliteitskaart blijkt dat dit in de gemeente Helmond niet van toepassing is.

Statistische analyse

De bodemkwaliteit in een zone kan worden beschreven als een frequentieverdeling (vaak een scheve verdeling). Deze frequentieverdeling kan met een aantal statistische parameters worden gekarakteriseerd en geven gezamenlijk inzicht in het voorkomen van gehalten in een zone. De volgende statistische kengetallen kunnen worden onderscheiden:

- *als verwachtingswaarde wordt het gemiddelde of de mediaan gebruikt;*
- *als maat voor de spreiding van waarnemingen rond het gemiddelde wordt de standaarddeviatie of variatiecoëfficiënt gebruikt;*
- *de percentielwaarden worden gehanteerd als maat voor de verdelingen van waarnemingen in het hoge bereik van de populatie.*

Voor het vaststellen van de betrouwbaarheid van de percentielwaarden wordt een betrouwbaarheidsinterval benoemd en is het aantal waarnemingen (meer waarnemingen geeft een hogere nauwkeurigheid) een indicatie voor de nauwkeurigheid van de statistische analyse. Zo geeft de mediaan (50-percentielwaarde) de waarde weer, waaronder de helft van de waarnemingen liggen, maar doordat sprake is van een scheve verdeling wordt het gemiddelde door enkele hoge waarnemingen 'omhoog getrokken'. Hierdoor ligt bijvoorbeeld de 95-percentielwaarde (95% van de waarnemingen liggen onder deze waarde) in de staart van de verdeling.

Voordat een statistische analyse kan plaatsvinden, dient eerst een uitbijtertoets te worden uitgevoerd. Hieronder worden waarnemingen verstaan die niet passen in het patroon (frequentieverdeling) dat door het gros van de waarnemingen wordt gevormd.

In de interim-richtlijn wordt het gemiddelde als voorbeeld gebruikt om het begrip vergelijkbare kwaliteit aan te toetsen. De keuze voor een percentielwaarde is een beleidsmatige en afhankelijk van het doel. Veelal wordt naast het gemiddelde en de 95-percentielwaarde ook de 90-percentielwaarde gebruikt als achtergrondgehalte en eventueel als terugsaneerwaarde.

Om te bepalen of grondverzet mogelijk is wordt in de gemeente Helmond de 95-percentielwaarde gehanteerd.

Vrijkomende grond uit zones waar voor één of meerdere stoffen de 95-percentielwaarde de gemiddelde Samenstellingswaarde 1 en 2 Bouwstoffenbesluit (gemSW) overschrijdt, dient altijd een partijkeuring te ondergaan voor deze kritische stoffen alvorens de grond buiten de zone hergebruikt kan worden.

Achtergrondgehalten in een zone worden gekarakteriseerd door het 90-percentiel (P90) van de aangetroffen concentraties. Door middel van, ten opzichte van de streefwaarde, verhoogde achtergrondgehalten worden diffuus verontreinigde gebieden binnen de gemeente in kaart gebracht. De verhoogde achtergrondgehalten kunnen tevens worden gebruikt bij het afperken van gevallen van bodemverontreiniging.

4.5. Samenvatting resultaten bodemkwaliteit gemeente Helmond

In het rapport 'Bodemkwaliteitskaart gemeente Helmond'¹⁷ zijn, per zone, het gemiddelde, het 90- (achtergrondwaarde) en het 95-percentiel van de verschillende parameters berekend. Daarmee zijn de kritische parameters vastgesteld. In onderstaande tabel zijn, per zone, de resultaten samengevat.

Samenvatting bodemkwaliteit gemeente Helmond

	B1			B2			B3			B4			O1			O2			O3		
	Gem	P90	P95	Gem	P90	P95	Gem	P90	P95	Gem	P90	P95	Gem	P90	P95	Gem	P90	P95	Gem	P90	P95
Organische stof	3,4	6,1	10	2,5	5,2	6,0	2,5	4,0	4,9	3,1	4,5	7,0	2,7	5,3	6,5	2,9	4,6	6,3	2,8	5,0	7,2
Lutum	1,9	3,5	4,5	2,1	4,0	4,4	2,0	3,7	4,4	3,1	5,9	8,6	2,6	5,1	5,1	2,2	3,7	5,0	2,7	5,1	5,8
Arseen	5,3	11	15	4,8	7,0	11	8,0	15	25	5,1	7,0	7,0	8,6	22	27	5,7	11	15	4,7	11	11
Cadmium	0,52	1,2	1,8	0,4	0,7	0,9	0,7	1,2	2,6	0,3	0,5	0,7	0,6	1,1	2,0	0,45	0,6	1,1	0,37	0,5	0,7
Chroom	11	12	14	11	11	15	12	17	21	11	11	17	12	20	24	12	14	20	12	15	22
Koper	19	40	53	26	50	70	32	62	175	11	19	34	30	91	115	21	44	71	11	18	30
Kwik	0,1	0,23	0,41	0,12	0,25	0,39	0,05	0,23	0,26	0,06	0,09	0,11	0,21	0,56	0,89	0,15	0,32	0,49	0,07	0,14	0,2
Lood	61	151	200	52	120	190	43	110	163	22	41	65	82	260	313	52	120	184	20	34	65
Nikkel	6,2	14	14	5,0	10	12	7,0	12	29	3,8	7,0	8,4	7,5	14	19	5,3	9,2	13	4,0	7,0	10
Zink	93	182	250	132	290	460	100	230	400	47	100	158	103	283	387	88	215	283	49	99	160
PAK	5,6	22	24	8,0	19	33	2,5	6,7	10	3,1	6,7	17	6,4	19	30	5,5	13	28	1,3	3,0	6,2
EOX	0,3	0,7	1,1	0,1	0,2	0,3	0,2	0,4	0,6	0,18	0,40	0,56	0,3	0,8	1,0	0,16	0,39	0,51	0,17	0,33	0,50
Minerale olie	40	122	140	32	70	100	44	130	170	32	50	90	72	190	285	40	100	170	40	79	158

	gehalte is kleiner dan de SW1
	gehalte is groter dan de SW1 maar kleiner dan 1/2*(SW1+SW2)
	gehalte is groter dan 1/2*(SW1+SW2) maar kleiner dan de SW2
	gehalte is groter dan de SW2

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in de zones B4 en O3 voor geen van de parameters de 95-percentielen de gemSW overschrijden. In de overige zones is dat wel het geval.

De tabel impliceert dat partijen grond, afkomstig van onverdachte locaties uit de zones B4 en O3, niet hoeven te worden onderzocht (partijkeuring) bij hergebruik. Grond afkomstig van onverdachte locaties uit de overige zones hoeft niet te worden onderzocht (partijkeuring) bij hergebruik in dezelfde zone maar wel bij hergebruik in een andere zone.

5. Hergebruik van grond als bodem

5.1. Algemeen

Het grondstromenbeleid gaat specifiek in op hergebruik van grond als bodem in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet. De onderstaande situaties vallen buiten deze regeling:

1. verwerking van grond in werken;
2. verwerking van grond binnen dezelfde locatie;
3. toepassen van schone grond.

Het verwerken van grond binnen saneringen dient in overeenstemming te zijn met de bodemkwaliteitskaart en het grondstromenbeleid. De wens om gebruik te maken van een bestaand bodembeheerplan dient opgenomen te zijn in het saneringsplan, zodat de gemeente Helmond hierop kan beschikken. Ook het gebruik van verhoogde achtergrondwaarden als terugsaneerwaarden dient per saneringslocatie vastgelegd te zijn in het saneringsplan.

5.2. Voorwaarden

De Vrijstellingsregeling grondverzet geeft vrijstelling van de bepalingen in het Bouwstoffenbesluit met betrekking tot de onderzoeksinspanning naar de kwaliteit van te hergebruiken grond en met betrekking tot de eisen aan de terugneembaarheid van grond. De kern van de regeling is dat de kwaliteit van de toe te passen grond en van de ontvangende bodem vastgesteld wordt aan de hand van de bodemkwaliteitskaart.

De kwaliteit van de toe te passen grond hoeft niet door een partijkeuring te worden bepaald bij toepassing in hetzelfde deelgebied en/of als deze afkomstig is uit een deelgebied waarvoor geldt dat er geen enkel 95-percentiel de gemSW overschrijdt. In dat geval hoeft er ook geen toets op vergelijkbare kwaliteit plaats te vinden. Dit betekent dat dergelijke grond overal binnen de gemeente Helmond mag worden hergebruikt. Voorwaarde is wel dat de grond afkomstig is van een onverdachte locatie.

Als de grond wordt toegepast in een andere zone én de 95-percentielen overschrijden de gemSW moet een partijkeuring plaatsvinden op de stoffen waarvoor het 95-percentiel de gemSW overschrijden (kritische parameters). Als de resultaten bekend zijn moet vervolgens getoetst worden op vergelijkbare kwaliteit. De kwaliteit van de toe te passen grond is minimaal gelijk of beter dan de kwaliteit van de ontvangende bodem.

Wel geldt altijd het volgende:

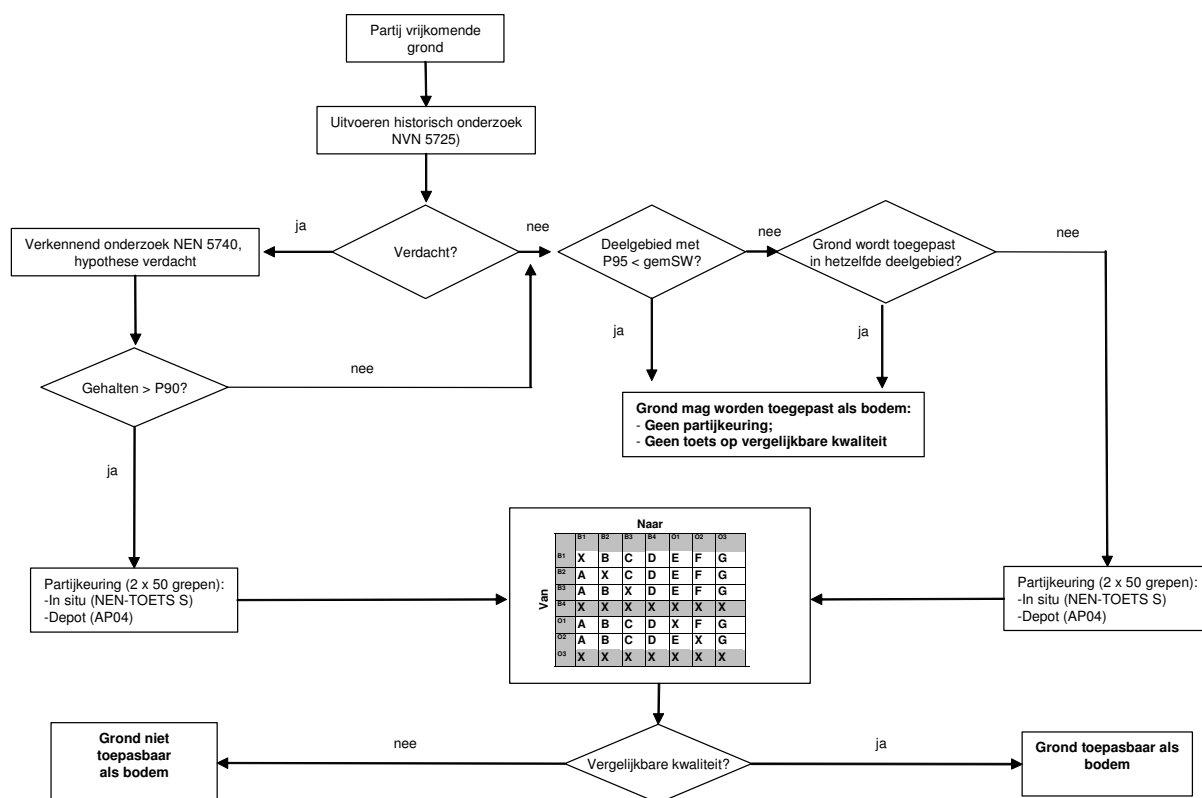
Toepassen in het grondwaterbeschermingsgebied

Indien grond in dit gebied wordt toegepast als bodem dienen de specifieke regels uit de provinciale milieuverordening in acht te worden genomen. Eventueel kan een ontheffing bij de provincie worden verkregen.

5.3. Voorwaarden bij hergebruik van grond als bodem

Aan de hand van het onderstaande schema worden de voorwaarden voor grondverzet van één partij grond uiteengezet.

Stroomschema toepassen van grond als bodem (m.u.v. toepassing in grondwaterbeschermingsgebied en grond afkomstig uit wegbermen).

5.3.1. Toepassen in bijzondere gebieden

Zoals uit de titel van het schema blijkt moet eerst de vraag worden gesteld of de grond toegepast wordt in een bijzonder gebied. Dit zijn gebieden waarvoor door de provincie of de gemeente specifieke regels zijn opgesteld met betrekking tot het toepassen van grond en bouwstoffen. Indien grond in deze gebieden toegepast wordt als bodem dienen deze specifieke regels in acht te worden genomen. In de gemeente Helmond komen de volgende gebieden voor waar specifieke regels van toepassing zijn:

1. waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied. Voor toepassing van niet schone grond in dit gebied dient contact opgenomen te worden met de provincie;
2. wegbermen. Voor toepassing van bermgrond dient altijd een partijkeuring uitgevoerd te worden.

5.3.2. Herkomst toe te passen grond

Als grond niet wordt toegepast in een beschermd gebied dan kan aan de hand van het schema bepaald worden of de grond toepasbaar is in de beoogde ontvangende zone. Op basis van de herkomst van de grond wordt bepaald of partijkeuring conform het Bouwstoffenbesluit nodig is om de kwaliteit van de grond vast te stellen.

Als grond afkomstig is uit dezelfde zone of uit een zone waar geen 95-percentielen voorkomen die de gemSW overschrijden dan kan in eerste instantie worden volstaan met historisch onderzoek conform NVN 5725. Als uit het historisch onderzoek blijkt dat de grond mogelijk is verontreinigd dan moet er partijkeuring conform het Bouwstoffenbesluit uitgevoerd worden.

Blijkt uit het historisch onderzoek dat de grond niet verontreinigd kan zijn door een lokale verontreinigingsbron (onverdachte grond) dan is de grond toepasbaar als bodem in de ontvangende zone. Blijkt uit historisch onderzoek dat de grond verontreinigd kan zijn door een lokale bron dan moet de kwaliteit van de grond bepaald worden door middel van een partijkeuring op de parameters van het NEN 5740 pakket. Dit geldt ook voor grond die komt uit een bodemlaag waarvoor de kwaliteit niet is vastgesteld, bijvoorbeeld de laag dieper dan 2 meter beneden maaiveld. Grond afkomstig van een erkende grondbank is in de regel al gekeurd conform Bouwstoffenbesluit. De resultaten van de partijkeuring worden vergeleken met de kwaliteit van de ontvangende bodem (vergelijkbaarheidstoets). Is de grond van vergelijkbare of betere kwaliteit dan de ontvangende bodem, dan kan de grond toegepast worden.

5.3.3. Toe te passen grond uit andere gemeentes

Grond afkomstig uit een andere gemeente dient voor toepassing altijd gekeurd te worden conform het Bouwstoffenbesluit.

5.3.4. Vergelijkbare kwaliteit

In paragraaf 2.8.6 van de Interim-richtlijn is het begrip 'vergelijkbare kwaliteit' nader uitgewerkt. Het begrip vormt de kern voor het al dan niet accepteren van een partij grond als bodem. Hierbij vormt het 'stand-still' –beginsel het uitgangspunt. De kwaliteit van de bodem waarin de grond wordt toegepast mag immers niet verslechteren. Er zijn verschillende methoden denkbaar om een vergelijkbaarheidstoets uit te voeren. De gemeente Helmond volgt een gecombineerde systematiek van toetsing van gemiddelde gehalten en 90-percentielen van de toe te passen grond en de ontvangende bodem. Dit is een veel gebruikte methode (en daarom wordt deze ook gekozen).

De toets op vergelijkbare kwaliteit die de gemeente Helmond hanteert is de volgende:

- Als grond wordt hergebruikt in een zone en/of een bodemlaag waarin de 95-percentielwaarde(n) voor één of meerdere stoffen de gemSW overschrijdt, dan dient voor deze stof(fen) bepaald te worden of het gemiddelde gehalte van de her te gebruiken grond kleiner is dan of gelijk aan 1,2 maal het gemiddelde gehalte van die stoffen in de ontvangende bodem;
- Als grond wordt hergebruikt in een zone en/of een bodemlaag waarin de 90-percentielwaarde(n) voor één of meerdere stoffen de SW1 overschrijden, dan mogen de gemiddelde gehalten van deze stoffen in de her te gebruiken grond de 90-percentielwaarden van de ontvangende bodem niet overschrijden;

- Als grond wordt hergebruikt in een zone en/of bodemlaag waarin de 90-percentielen de SW1 niet overschrijden, dan mogen de gemiddelde gehalten van de her te gebruiken grond de SW1 niet overschrijden.

5.4. Zonebeheer

De bodemkwaliteitskaart is een weergave van de diffuse bodemkwaliteit in een deelgebied. Dat betekent automatisch dat wanneer er sprake is van een lokale bron de kwaliteit van vrijkomende grond niet afgelezen kan worden uit de kengetallen die gelden voor het deelgebied. Om te bepalen of grond kan worden hergebruikt moet dus eerst een historisch onderzoek worden uitgevoerd. Hieruit moet blijken of de grond vrijkomt van een onverdachte of van een verdachte locatie.

5.4.1. Grond afkomstig van onverdachte locaties

Grond afkomstig uit de deelgebieden B4 of O3 kunnen met een historisch onderzoek overal toegepast worden, behalve in het grondwaterbeschermingsgebied. Grond, afkomstig van onverdachte locaties in de andere deelgebieden kan zonder partijkeuring in hetzelfde deelgebied worden hergebruikt. Bij hergebruik in een ander deelgebied moet altijd gekeurd worden conform de NEN 5740 (onderzoeksstrategie voor schone grond/bodem) of door het uitvoeren van een partijkeuring conform het Bouwstoffenbesluit. De deelgebieden zijn weergegeven op de bodemkwaliteitskaart.

5.4.2. Grond afkomstig van verdachte locaties

Voor deze locaties geldt dat de kwaliteit van de bodem mogelijk beïnvloedt is door lokale bronnen van bodemverontreiniging. Dit is gebleken uit het historisch onderzoek. Onderzocht moet worden of dit vermoeden juist of onjuist is. Dat betekent dat op verdachte locaties minimaal een verkennend onderzoek volgens de NEN 5740 moet worden uitgevoerd. Als hieruit blijkt dat de locatie ten onrechte als verdacht werd bestempeld, dan kan grondverzet plaatsvinden volgens de bepalingen van paragraaf 5.3. Dat de locatie onverdacht is volgt uit het feit dat er geen concentraties worden aangetroffen die hoger liggen dan de 90-percentielwaarden in het deelgebied.

Als er concentraties worden aangetroffen die hoger zijn dan de achtergrondwaarden geldt dat de kwaliteit van de vrijkomende grond moet worden bepaald door een in-situ keuring volgens de NEN 5740 (onderzoeksstrategie voor schone grond/bodem) of door het uitvoeren van een partijkeuring volgens de Uitvoeringsregeling van het Bouwstoffenbesluit (gebruikersprotocol schone grond).

Op verdachte locaties waar de bodem is verontreinigd door lokale bronnen van bodemverontreiniging moet een verkennend onderzoek volgens NEN 5740 worden uitgevoerd.

5.4.3. Grondverzet concreet

In deze paragraaf wordt er vanuit gegaan dat de grond afkomstig is van een onverdachte locatie. In onderstaande tabel wordt de onderzoeksinspanning aangegeven bij toepassing van een partij grond.

Naar

	B1	B2	B3	B4	O1	O2	O3	
Van	B1	X	B	C	D	E	F	G
	B2	A	X	C	D	E	F	G
	B3	A	B	X	D	E	F	G
	B4	X	X	X	X	X	X	X
	O1	A	B	C	D	X	F	G
	O2	A	B	C	D	E	X	G
	O3	X	X	X	X	X	X	X

Kruistabel grondverzet tussen deelgebieden

In de meest linkse kolom staat het deelgebied aangegeven van waar de grond afkomstig is. In de bovenste rij staat het deelgebied aangegeven waar de grond naar toe gaat.

De letters staan voor het volgende:

A: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen	17		
Cadmium			1,2
Chroom	54		
Koper			40
Kwik			0,23
Lood			151
Nikkel			14
Zink		112	
PAK		6,7	
EOX			0,7
Minerale olie			122

B: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen	17		
Cadmium			0,7
Chroom	54		
Koper		31	
Kwik			0,25
Lood			120
Nikkel	12		
Zink		158	
PAK		10	
EOX			0,2
Minerale olie			70

C: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen			15
Cadmium			1,2
Chroom	12		
Koper		38	
Kwik			0,23
Lood			110
Nikkel			12
Zink		120	
PAK			6,7
EOX			0,4
Minerale olie			130

D: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen	17		
Cadmium			0,5
Chroom	56		
Koper			19
Kwik	0,21		
Lood			41
Nikkel	13		
Zink			100
PAK			6,7
EOX			0,4
Minerale olie			50

E: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen			22
Cadmium			1,1
Chroom	55		
Koper		36	
Kwik			0,56
Lood		98	
Nikkel			14
Zink		124	
PAK		7,7	
EOX			0,8
Minerale olie			190

F: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen	17		
Cadmium			0,6
Chroom	54		
Koper		25	
Kwik			0,32
Lood			120
Nikkel			9,2
Zink		106	
PAK		6,6	
EOX			0,39
Minerale olie			100

G: partijkeuring, maximale gehalten:

	SW1	1,2 * gemiddelde	90-percentiel
Arseen	17		
Cadmium			0,5
Chroom	55		
Koper			18
Kwik			0,14
Lood			34
Nikkel	13		
Zink			99
PAK			3,0
EOX			0,33
Minerale olie			79

X: geen partijkeuring noodzakelijk.

Als bijvoorbeeld grond van deelgebied B3 wordt toegepast in deelgebied B4 moet op de grond een partijkeuring plaatsvinden. Uit de analyseresultaten moet blijken dat de gehalten niet groter zijn dan de maximale gehalten in de tabel onder D.

Als grond uit deelgebied O3 wordt toegepast in deelgebied B2 hoeft er geen partijkeuring te worden uitgevoerd en dus ook geen toetsing op vergelijkbare kwaliteit.

6. Procedures

6.1. Melding

Het voorgenomen hergebruik van grond als bodem dient minimaal vijf werkdagen van te voren bij het College van B&W van de gemeente Helmond te worden gemeld. Meldingsformulieren kunnen verkregen worden van de website van de gemeente Helmond (<http://loket.helmond.nl>, trefwoord bodem). Alle hierop gevraagde gegevens moeten worden aangeleverd bij de melding.

De melder krijgt een bevestiging van de ingediende melding. De coördinator Bouwstoffen van de gemeente beoordeelt de melding. Indien de verstrekte gegevens naar het oordeel van de coördinator Bouwstoffen onduidelijk, onvolledig of anderszins niet toereikend zijn, kunnen nadere gegevens van de melder worden verlangd. Indien de coördinator de melding correct vindt, dan registreert hij/zij de melding en ontvangt de melder een schriftelijke goedkeuring.

Bij voorgenomen hergebruik van grond als bodem moet minimaal 5 werkdagen van te voren een melding worden ingediend bij het college van B&W van de gemeente Helmond met behulp van het meldingsformulier.

6.2. Algemene eisen

Het hergebruik van licht verontreinigde grond dient op zorgvuldige wijze plaats te vinden. Om dit te waarborgen geldt een aantal regels van procedurele aard:

- indien de melding heeft plaatsgevonden geruime tijd vóórdat de werkzaamheden daadwerkelijk worden uitgevoerd of wanneer de uitvoeringsdatum niet kon worden aangegeven ten tijde van de melding, dient de gemeente uiterlijk 2 dagen vóór aanvang van de werkzaamheden op de hoogte te worden gesteld;
- tijdens de grondwerkzaamheden dient de uitvoerder van het project de voor de aan te voeren / toe te passen partij grond relevante bewijsmiddelen te kunnen overleggen;
- afwijkingen van de oorspronkelijke melding dienen direct te worden gemeld;
- wanneer tijdens de uitvoering van het grondverzet uit zintuiglijke waarnemingen blijkt dat de grond mogelijk verontreinigd is, mag deze grond niet zonder nader onderzoek of nadere bewerking worden hergebruikt als bodem. Indien een dergelijke waarneming wordt gedaan dient de grond in depot te worden gezet en dient contact te worden opgenomen met de coördinator Bouwstoffenbesluit. Voorbeelden van dergelijke zintuiglijke waarnemingen zijn bijmengingen van puin, koolas of asbest dan wel afwijkende geuren of kleuren.

6.3. Kleine partijen/vrijstelling meldingsplicht

Voor particulieren die een partij grond van minder dan 50 m³ grond (volume na ontgraving) met eigen vervoer willen verzetten, gelden de volgende regels:

- er hoeft geen melding van het grondverzet aan de gemeente te worden gedaan;
- er hoeft geen onderzoek naar de historie van de locatie of naar de partijkwaliteit te worden gedaan door een extern onderzoeksbureau;

- indien tijdens de uitvoering van het grondverzet uit waarnemingen blijkt dat de grond mogelijk verontreinigd is, vervalt de mogelijkheid om deze als bodem toe te passen en dient vervolgens als verontreinigde grond of als afvalstof aangeboden te worden aan erkende instanties als een grondbank, recyclingbedrijf of de milieustraat. Voorbeelden van dergelijke waarnemingen zijn bijmengingen van puin, koolas of asbest dan wel afwijkende geuren of kleuren.

6.4. Lokale verontreinigingssituaties

Hieronder worden situaties beschreven die uitgesloten zijn van dit grondstromenbeleid aangezien er sprake is van lokale verontreinigingen. Door middel van historisch onderzoek dient nagegaan te worden of een locatie verdacht is voor bodemverontreiniging.

In het kader van het 'landsdekkend beeld 2005' zijn alle potentieel verdachte terreinen in Helmond in kaart gebracht. Dit bestand kan een hulp zijn bij het hierboven genoemde historisch onderzoek.

stortplaatsen

(Voormalige) stortplaatsen worden beschouwd als lokale verontreinigingen. Van locaties met een lokale verontreiniging mag geen grondverzet op basis van de Vrijstellingsregeling grondverzet plaatsvinden. De kansen en knelpunten met betrekking tot het hergebruiken van de locaties en het stortmateriaal van gesloten stortplaatsen in de provincie Noord-Brabant zijn beschreven in de nota 'Hergebruik van Stortplaatsen' van 22 juni 2004.

saneringslocaties

1. ernstig verontreinigde locaties dienen gesaneerd te worden conform de Wet bodembescherming. Sanering van de verontreinigde grond op deze locaties kan alleen op basis van een goedgekeurd saneringsplan. In het saneringsplan moet de kwaliteit van de toe te passen grond zijn opgenomen. Het toepassen van grond als bodem op saneringslocaties valt dus buiten de werkingssfeer van dit grondstromenbeleid;
2. Indien op gesaneerde locaties een leeflaag is aangebracht dient deze in stand gehouden te worden conform het door Burgemeester en Wethouders vastgestelde nazorgplan. Toepassen van grond als bodem op deze locaties of uitnemen van grond dient dan ook altijd getoetst te worden aan dit nazorgplan;
3. voor hergebruik van vermoedelijk schone grond afkomstig van een verontreinigde locatie dient de kwaliteit te worden bepaald door middel van een partijkering 'schone grond' conform het Bouwstoffenbesluit.

bermgrond

Bij het onderhoud en beheer van wegbermen komt jaarlijks een hoeveelheid grond vrij. De bodemkwaliteit van bermen wordt negatief beïnvloed door:

1. de jaarlijkse schoonmaak van sloten waardoor de bermen opgehoogd worden met uitkomend slootslib;
2. door landbouwvoertuigen die grond meenemen van hun akkers dat via het wegdek in de bermen terechtkomt.
3. door verkeer.

Bermgronden zijn daardoor vaak heterogeen van samenstelling en kunnen bodemvreemd (puin, asfalt) materiaal bevatten. De kwaliteit van de bermgrond kan hierdoor slechter zijn dan de bodem in de omgeving. Dit geldt vooral voor de hoofdwegen in het buitengebied. De hier mogelijk aan te treffen verontreiniging bestaat uit een cocktail van PAK, minerale olie, koper, lood of eventueel andere metalen.

Dit betekent dat grond die vrijkomt in wegbermen niet automatisch kan worden toegepast als bodem. Hiertoe dient eerst de kwaliteit van de vrijkomende bermgrond te worden bepaald middels een partijkeuring conform AP04.

Stortplaatsen, saneringslocaties en bermgrond zijn uitgesloten van het grondstromenbeleid zoals dat is neergelegd in dit bodembeheerplan. In dergelijke situaties is sprake van lokale verontreinigingen.

7. Procedures, organisatie en handhaving

Om grondverzet op een zorgvuldige manier te begeleiden is er een aantal procedures opgesteld. De procedures zijn deels verplicht en afkomstig van de Interim-richtlijn bodemkwaliteitkaarten en deels opgesteld door de gemeente zelf op basis van eigen inzichten en visie.

7.1. Taken en verantwoordelijkheden

Hergebruik van grond als bodem op basis van de vrijstellingsregeling heeft consequenties voor de werkzaamheden van de gemeente. Kortweg zijn dit:

- 1a. melding van voorgenomen hergebruik;
- 1b. beoordeling van de melding;
- 1c. registratie van meldingen;
2. handhaving van het grondstromenbeleid.

Hieronder zijn deze taken met de uitvoerende afdelingen als voorbeeld uiteengezet.

Activiteit	Uit te voeren door	Opmerking
1a <u>Melding</u> doen van hergebruik verontreinigde grond.	Melder	
1b <u>Beoordeling</u> van melding	SRE Milieudienst onder mandaat B&W	Indien niet akkoord, kan grondverzet niet plaatsvinden
1c <u>Registratie</u> van de melding	SRE Milieudienst	
2. <u>Handhaving</u> van de regels voor grondverzet en hergebruik	SRE Milieudienst onder mandaat B&W	

7.2. Handhaving

7.2.1. Repressieve handhaving

Onder repressieve handhaving vallen alle activiteiten die worden uitgevoerd nadat een overtreding geconstateerd is of wanneer een redelijk vermoeden bestaat van een overtreding. De repressieve handhaving kan geschieden door middel van onderzoek naar de kwaliteit van de toegepaste grond. Tevens vallen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatregelen onder de repressieve handhaving.

7.3. Communicatie

De gemeente zorgt ervoor dat de betrokkenen op de hoogte gesteld worden van de mogelijkheden en beperkingen van hergebruik van verontreinigde grond als bodem op basis van de bodemkwaliteitkaart en bodembeheerplan.

De voornaamste betrokkenen zijn in te delen in drie groepen:

1. (toekomstige) gebruikers: bewoners, aannemers, projectontwikkelaars en overheid;
2. intermediairs: aannemers, projectontwikkelaars, planners en adviesbureaus;
3. handhavers: gemeentelijke ambtenaren, provinciale ambtenaren, regionale milieudienst, regionale inspectie, politie, OM.

De gemeente is ook het centrale aanspreekpunt voor betrokkenen.

8. Verklarende woordenlijst

Achtergrondwaarde

De 90-percentielwaarde in een bepaalde kwaliteitszone. Deze waarde kan in een saneringsplan opgenomen worden om te fungeren als terugsaneerwaarde bij saneringen.

Actief bodembeheer

Het geheel van sanerende en preventieve maatregelen gericht op de verbetering en het behoud van de kwaliteit van de bodem.

Beheergebied

Gebied waarvoor geldt dat één organisatie de bodemkwaliteit beheert. De organisatie kan bijvoorbeeld een gemeente, provincie of waterschap zijn.

Bodem

In de Wet bodembescherming wordt het begrip 'bodem' als volgt gedefinieerd: 'Bodem is het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen'.

Grondstromenbeleid

Het grondstromenbeleid is een plan waarin staat hoe actief bodembeheer wordt uitgevoerd. Daar waar de kwaliteit gelet op het (beoogde) bodemgebruik onvoldoende is, wordt aangegeven naar welke kwaliteit gestreefd wordt. Eveneens wordt aangegeven op welke termijn en op welke wijze deze kwaliteit gerealiseerd wordt. Om in het kader van de MVG (Ministeriële Vrijstellingsregeling grondverzet) grond als bodem te kunnen toepassen dient het grondstromenbeleid te zijn vastgelegd in een bodembeheerplan. Een tweede onderdeel van dit plan is een vastgestelde bodemkwaliteitskaart, waarin aangegeven is welke bodemkwaliteit aanwezig is.

Bodembeheerplan

Het bodembeheerplan is een plan waarin het grondstromenbeleid van de gemeente is vastgelegd. Dit behelst zowel het duurzaam bodembeheer als het beleid met betrekking tot actief bodembeheer.

Bodemkwaliteitskaart (BKK)

Onder het begrip bodemkwaliteitskaart wordt zowel de set van kaarten als de karakteristiek van de gebiedseigen bodemkwaliteit door middel van kengetallen verstaan. De set van kaarten geeft een beschrijving van de bodemkwaliteit in een bepaald gebied met een bijbehorend bodembeheerplan. De bodemkwaliteitskaart bestaat als het ware uit verschillende 'lagen', waarbij voor elke laag een bepaald kenmerk dat bepalend is voor de bodemkwaliteit ruimtelijk wordt weergegeven.

In het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet worden specifieke eisen aan de bodemkwaliteitskaart gesteld, die in de interim richtlijn nader zijn uitgewerkt.

Bodemkwaliteitszone

Deel van een beheergebied waarvoor geldt dat er een zelfde verwachting bestaat met betrekking tot de bodemkwaliteit, waarbij zowel de verwachtingswaarde als de mate van variabiliteit bepalend zijn.

Een bodemkwaliteitszone is in drie richtingen begrensd: x,y,z (dus ook diepte).

Deelgebied

Deel van een beheergebied waarvoor geldt dat dit op eenduidige wijze kan worden gekarakteriseerd door middel van de kenmerken waarvan wordt verondersteld dat deze voor het betreffende beheergebied bepalend zijn voor de bodemkwaliteit. In tegenstelling tot de bodemkwaliteitszone is voor het deelgebied nog geen toetsing uitgevoerd of het daadwerkelijk een bodemkwaliteitszone is. Deze toetsing vindt plaats op het moment dat van het deelgebied voldoende waarnemingen beschikbaar zijn.

Diffuse verontreiniging

Ten opzichte van de streefwaarde verhoogde concentratie binnen een gebied waarvoor geldt dat er geen sprake is van één of meerde puntverontreinigingen.

Duurzame ontwikkeling

Ontwikkeling van het gebied dat voldoet aan de gebruikseisen van de huidige generatie, zonder daarbij de gebruikseisen van de toekomstige generatie aan te tasten.

Ernstig verontreinigde grond

Grond waarvan de gehalten van één of meerdere stoffen de interventiewaarden overschrijden.

Gebiedseigen bodemkwaliteit

De voor een deelgebied kenmerkende bodemkwaliteit, die is ontstaan als gevolg van het historisch gebruik van het gebied.

Gezoneerd gebied

Gebied dat is weergegeven als één of meer bodemkwaliteitszone(s) op een bodemkwaliteitkaart

Grond

Het geheel aan bestanddelen van de aardbodem van natuurlijke oorsprong, dat wil zeggen een mengsel van gesteente en mineraalfragmenten vermengd met organische stof, niet ontstaan door menselijk handelen, dat door ontgraven is vrijgekomen uit de bodem.

In het Bouwstoffenbesluit wordt 'grond' als volgt gedefinieerd; 'Grond is een niet-vormgegeven bouwstof met een vaste structuur, die van natuurlijke oorsprong is, niet door een mens is geproduceerd en onderdeel van de Nederlandse bodem kan uitmaken'. In het kader van de Ministeriële Vrijstellingsregeling grondverzet mag een grondwerk onder randvoorwaarden bodem worden.

Grond kan bodemvreemd materiaal bevatten. Dit bodemvreemd materiaal mag in het buitengebied ten hoogste 10% uitmaken van het totale volume van de partij. In binnenstedelijk gebied is dit 20%.

In het beleid van de provincie Noord Brabant is vastgesteld dat het gewichtpercentage aan deeltjes groter dan 2 mm 50% of meer moet zijn als het gaat om halfverhardingslagen (zie Meerjarenprogramma Bodembeheer 2002-2005).

Hergebruik als bodem

Hernieuwde toepassing van grond, zodanig dat deze weer bodem wordt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij ophogingen of aanvullingen van de bodem met uitsluitend grond.

Hergebruik in werken

Hergebruik van grond als bouwstof in werken conform het Bouwstoffenbesluit. De grond wordt niet vermengd met de bodem.

Historisch onderzoek

Onderzoek naar de gebruiksgeschiedenis van de grond. Voor het historisch onderzoek gelden de volgende voorschriften:

- voor partijen die afkomstig zijn uit het buitengebied en de herkomstlocatie in gebruik is als agrarisch land (geen erven, wegen of paden!) of natuur dient het onderzoek te worden uitgevoerd conform het verminderd basisniveau van het protocol NVN 5725;
- voor andere situaties dient het onderzoek minimaal te worden uitgevoerd conform het basisniveau van het protocol NVN 5725;
- in alle gevallen dient het Hbb (bestand met historische bedrijfsterreinen) geraadpleegd te worden.

Kritische stof

Een stof waarvoor geldt dat de gehalten binnen (een deel van) het beheergebied zodanig hoog en/of variabel zijn in vergelijking met de andere stoffen, dat de betreffende stof bepalend is voor de bodemkwaliteit in (het betreffende deel van) het beheergebied.

Elke stof waarvoor geldt of wordt verwacht dat de 95-percentielwaarde de voor deze stof geldende gemSW (gemiddelde tussen samenstellingswaarde 1 en 2 Bouwstoffenbesluit) overschrijdt moet in ieder geval als kritische stof worden aangemerkt.

Licht verontreinigde grond

Grond die bij toetsing conform de methodiek uit de Vrijstellingsregeling samenstellings- en immissiewaarden Bouwstoffenbesluit niet voldoet aan de samenstellingswaarden 1, maar waarbij voor géén van de stoffen sprake is van overschrijding van de samenstellingswaarden 2.

Lokale verontreiniging (puntverontreiniging)

Een, in relatie tot de onderzoeksschaal, ruimtelijk beperkte (kern)belasting van de bodem, veroorzaakt door b.v. een lekkage/morsing, verbranding, etc.

Ontvangende bodem

Bodem waarop of waarin grond wordt hergebruikt of toegepast.

Partijkeuring

Keuring om de kwaliteit van een partij grond te kunnen vaststellen. Een partijkeuring dient uitgevoerd te worden conform één van onderstaande strategieën:

1. het gebruikersprotocol Uitvoeringsregeling Bouwstoffenbesluit, bijlage F, aanwijzingen voor schone grond of categorie 1- of 2- grond;
2. VKB protocol 1001, monsterneming grond voor partijkeuringen bouwstoffenbesluit en AP04;
3. NEN 5740, de onderzoeksstrategieën voor schone grond voor categorie 1- of 2-grond.

Het onderzoek dient te worden uitgevoerd door een door de minister van VROM en de staatssecretaris van V&W in het kader van het Bouwstoffenbesluit aangewezen instantie (monsternemers en laboratoria). Actuele lijsten met erkende monsternemers en laboratoria zijn te downloaden van de site van het SenterNovem (<http://www.senternovem.nl/Bodemplus/verklaringen/erkenningen/zoekmenu/index.asp>).

Percentielwaarde

De getalswaarde waaronder een bepaald percentage van de waarnemingen ligt. Een percentielwaarde van 95 is dus het getal waarvoor geldt dat 95% van de waarnemingen onder deze waarde (P95) ligt. Dit betekent automatisch dat 5% van de waarnemingen boven deze waarde ligt.

Schone grond

Grond waarin de gemiddelde concentratie van elk van de stoffen voldoet aan de streefwaarde (S) of de samenstellingswaarde 1 (SW1).

Tussenwaarde

Gedefinieerd als $0,5 \times (\text{streefwaarde} + \text{interventiewaarde})$. $0,5 \times (S + I)$.

GemSW

Gemiddelde van de samenstellingswaarde 1 en 2 Bouwstoffenbesluit. $0,5 \times (SW1 + SW2)$. *Deze term wordt gebruikt in de notitie bij de reparatiebrief.*

Vergelijkbare bodemkwaliteit

Er is sprake van vergelijkbare bodemkwaliteit indien het gemiddelde gehalte van de toe te passen grond voor alle kritische stoffen kleiner of gelijk is aan het product van de acceptatiefactor (1,2) en het gemiddelde gehalte van de bodemkwaliteitszone, waarin de grond zal worden toegepast. Afhankelijk van de situatie kan het gemiddelde gehalte van de toe te passen grond via verschillende methoden zijn bepaald.

Werk

Een grondwerk, bouwwerk, wegebouwkundig werk, waterbouwkundig werk of bouwwerk.

Literatuurlijst

- ¹ Blauwdruk bodembeheerplan voor Brabantse gemeenten, herziene uitgave, juni 2005, Provincie Noord-Brabant
- ² Wet Bodembescherming, Stb. 2005, 680
- ³ Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen, Stb 2004, nr. 522
- ⁴ Bouwstoffenbesluit Bodem- en Oppervlaktewaterenbescherming, Stb. 1995, nr. 576
- ⁵ Vrijstellingsregeling grondverzet, Stc. 1999, nr. 180
- ⁶ Grond, grondig bekeken: verantwoord omgaan met schone en verontreinigde grond; VROM augustus 1999
- ⁷ Interim-richtlijn Opstellen en toepassen bodemkwaliteitkaarten in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet, VROM juli 1999
- ⁸ Circulaire bodemsanering, Stc. 2006, nr. 83
- ⁹ Beleidsbrief bodem, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 28199, nr. 13 (brief van 24 december 2004)
- ¹⁰ PMV, Provinciale Milieuverordening Provincie Noord-Brabant, 2 augustus 2006
- ¹¹ Streekplan, Provincie Noord-Brabant februari 2002
- ¹² Raamplan Actief Bodembeheer de Kempen, SKB november 2002
- ¹³ Regeling uniforme saneringen, Stc. 2006, nr. 29 en Stc. 2007, nr. 87
- ¹⁴ Bodembeleid van vijf brabantse bevoegd gezag (B-5) gemeenten en de provincie Noord-Brabant, 5 november 2002, gemeente Helmond
- ¹⁵ Hergebruik van Stortplaatsen, Provincie Noord-Brabant, Directie Ecologie, 22 juni 2004
- ¹⁶ Beleidsregel verwijdering zinkassen de Kempen Noord-Brabant, 77/07, Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, 1 mei 2007
- ¹⁷ Bodemkwaliteitkaart 2007-2012 gemeente Helmond, 30 oktober 2007